

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор .

V—XXV

ТЕОРИИ ЗА ПРИНАДЕНАТА СТОЙНОСТ

(IV ТОМ НА „КАПИТАЛЪТ“)

Част първа

[СЪДЪРЖАНИЕ НА РЪКОПИСА НА „ТЕОРИИ ЗА ПРИНАДЕНАТА СТОЙНОСТ“	3—5
[ОБЩА БЕЛЕЖКА]	6
<i>Глава първа</i>] СЪР ДЖЕЙМС СТЮЪРТ [Разликата между „печалбата от отчуждаване“ и положителното увеличаване на богатството]	9—11
<i>[Глава втора]</i> ФИЗИОКРАТИТЕ	12—40
[1] Пренасяне на изследването за произхода на принадлежната стойност от сферата на обръщението в сферата на производството. Възгледът за поземлената рента като единствена форма на принадлежната стойност]	12—20
[2] Противоречия в системата на физиократите: феодален облик на системата и нейната буржоазна същност; двойственост в трактовката на принадлежната стойност]	20—24
[3] Кене за трите обществени класи. По-нататъшно развитие на физиократическата теория у Тюрго; елементи на по-дълбок анализ на капиталистическите отношения]	24—30
[4] Смесване на стойността с природното вещество (Паолети)]	31
[5] Елементи на физиократическата теория у Адам Смит]	31—35

[6] Физиократите като привърженици на едрото капиталистическо земеделие]	35—37
[7] Противоречия в политическите възгледи на физиократите. Физиократите и френската революция]	37—38
[8] Вулгаризиране на физиократическото учение у пруския реакционер Шмалц]	38—39
[9] Ранна критика на физиократическия предразсъдък по въпроса за земеделието (Верн)]	39—40
[Глава трета] АДАМ СМИТ	41—128
[1] Две различни определения на стойността у Смит: определяне на стойността чрез количеството изразходван труд, съдържащо се в стоката, и определянето ѝ чрез количеството жив труд, купуван в размяна срещу тази стока]	41—49
[2] Общата концепция на Смит за принадлежната стойност. Схващането за печалбата, поземлената рента и лихвата като приспадане от продукта на труда на работника]	49—57
[3] Смит разпростира понятието за принадлежна стойност върху всички сфери на общественния труд]	57—58
[4] Смит не разбира специфичното действие на закона за стойността в размяната между капитал и наеман труд]	58—61
[5] Смесване на принадлежната стойност с печалбата у Смит. Вулгарен елемент в теорията на Смит]	61—65
[6] Погрешният възглед на Смит за печалбата, поземлената рента и работната заплата като източници на стойността]	65—68
[7] Двойственост във възгледите на Смит за съотношението между стойността и доходите. Омагьосаният кръг в Смитовата концепция за „естествената цена“ като сума от работната заплата, печалбата и рентата]	68—71
[8] Грешката на Смит, който свежда цялата стойност на обществения продукт до доходите. Противоречия във възгледите на Смит за брутен и чистия доход]	71—76
[9] Сей като вулгаризатор на теорията на Смит. Отъждествяване на брутен обществен продукт с обществен доход у Сей. Опити на Щорх и Рамсей да правят разлика между тях]	76—80
[10] Изследване на въпроса, как е възможно годишната печалба и годишната работна заплата да купуват произведените за една година стоки, които освен печалбата и работната заплата съдържат и постоянен капитал]	80—127
[а] Невъзможността да се възстановява постоянният капитал на производителите на предмети за потребление чрез размяна между тези производители]	80—100
[б] Невъзможност да се възстанови целият обществен постоянен капитал чрез размяна между производителите на предмети за потребление и производителите на средства за производство]	100—114
[в] Размяна на капитал срещу капитал между производителите на средства за производство. Произведеният за една година про-	

дух на труда и продуктът на новоприсъединения в дадена година труд]	114—127
[11] Допълнения : бъркотията у Смит по въпроса за мярката на стойността; общият характер на противоречията на Смит]	127—128
<i>[Глава четвърта]</i> ТЕОРИИ ЗА ПРОИЗВОДИТЕЛНИЯ И НЕПРОИЗВОДИТЕЛНИЯ ТРУД	129—291
[1] Производителният труд при капитализма като труд, който създава принадлежна стойност]	129—130
[2] Постановка на въпроса за производителния труд у физиократите и у меркантилистите]	130—132
[3] Двойственост на Смитовата концепция за производителния труд. Първа трактовка на въпроса : възгледът за производителния труд като труд, разменян срещу капитал]	132—138
[4] Втората трактовка на въпроса у Смит : производителният труд като труд, който се овещества в стоката]	138—152
[5] Процесът на вулгаризирането на буржоазната политическа икономия по въпроса за производителния труд]	152—154
[6] Привърженици на възгледите на Смит по въпроса за производителния труд. Към историята на въпроса]	154—160
[а] Привърженици на първата трактовка : Рикардо, Сисмонди]	154—155
[б] Ранни опити за разграничаване на производителния и непроизводителния труд (Девенант, Пети)]	156—160
[в] Привърженикът на втората Смитова трактовка на производителния труд — Джон Стюарт Мил]	160
[7] Жермен Гарние [Вулгаризация на теориите на Смит и на физиократите]	160—183
[а] Смесване на труда, който се разменя срещу капитал, с труда, който се разменя срещу доход. Погрешна концепция за възстановяване на целия капитал от доходите на потребителите].	161—165
[б] Към въпроса за възстановяването на постоянния капитал в процеса на размяната на капитал срещу капитал]	166—178
[в] Вулгарните предпоставки на полемиката на Гарние срещу Смит. Връщането на Гарние към физиократическите представи. Крачка назад в сравнение с физиократите ; възгледът за потреблението на непроизводителните работници като за източник на производството]	178—183
[8] Шарл Ганил [Меркантилистският възглед за размяната и разменната стойност. Подвеждане на всеки труд, който се заплаща под понятието производителен труд]	183—193
[9] Ганил и Рикардо за „чистия доход“. Ганил като привърженик на намаляването на производителното население ; Рикардо като привърженик на натрупването на капитала и на нарастването на производителните сили]	193—212
[10] Размяна на дохода и капитала [Възстановяване на цялата маса на годишния продукт : а) размяна на доход срещу доход ; б) размяна на	

доход срещу капитал; в) размяна на капитал срещу капитал].	212—236
[11] Ферие [Пртекионисткият характер на полемиката на Ферие срещу теорията на Смит за производителния труд и натрупването на капитала. Бъркотията у Смит по въпроса за натрупването. Вулгарният елемент във възгледите на Смит за „производителните работници“].	237—249
[12] Граф Лодердел [Апологетичният възглед за господстващите класи като представители на най-важните видове производителен труд]	249—251
[13] Концепция на „нематериалните продукти“ у Сей. Оправдаване на неудържимия растеж на непроизводителния труд].	251—254
[14] Граф Дестют де Траси [Вулгарната концепция за произхода на печалбата. Провъзгласяване на „дейните капиталисти“ за единствени производелни работници].	254—265
[15] Обща характеристика на полемиката срещу Смитовата разлика между производителен и непроизводителен труд. Апологетичният възглед за непроизводителното потребление като необходим стимул за производство].	267—269
[16] Анри Щорх [Антагонистичният подход към проблемата за взаимоотношението между материалното и духовното производство. Концепцията за „нематериалния труд“, изпълняван от господстващата класа].	270—273
[17] Насау Сениор [Провъзгласяване на всички полезни за буржоазията функции за производителни. Работение пред буржоазията и буржоазната държава].	273—278
[18] П. Роси [Игнориране на обществената форма на икономическите явления. Вулгарната концепция за „спрявяване на труд“ от непроизводителните работници].	278—285
[19] Апология на прахосничеството на богатите у малтусанеца Чалмърс].	286
[20] Заключениели бележки за Адам Смит и неговите възгледи за производителния и непроизводителния труд].	286—291
[Глава пета] НЕКЕР [Опит да се представи противоположността между класите при капитализма като противоположност между бедността и богатството].	292—295
[Глава шеста] ИКОНОМИЧЕСКАТА ТАБЛИЦА НА КЕНЕ (ОТСТЪПЛЕНИЕ).	296—335
[1] Опитът на Кене да представи процеса на възпроизводството и обръщението на съвкупния капитал].	296—297
[2] Обръщение между арендаторите и поземлените собственици. Връщане на парите у арендаторите, при което не се извършва възпроизводство].	297—304
[3] Към въпроса за паричното обръщение между капиталиста и работника].	304—319
[а] Нелепостта на възгледа за работната заплата като аванс, да-	

ван от капиталиста на работника. Буржоазната представа за печалбата като премия за риск]	304—311
{6) Работникът като купувач на стоки от капиталиста. Обратен приток на парите, при който не се извършва възпроизводство].	311—319
{4) Обръщение между арендаторите и промишленците в „Икономическата таблица“]	319—324
{5) Обръщение на стоките и обръщение на парите в „Икономическата таблица“. Различни случаи на връщане на парите в изходния пункт].	324—334
{6) Значение на „Икономическата таблица“ в историята на политическата икономия]	334—335
{Глава седма] ЛЕНГЕ [Ранна критика на буржоазно-либералния възглед за „свободата“ на работника].	336—341

ПРИЛОЖЕНИЯ

{1) Хобс за труда, за стойността и за икономическата роля на науката].	345
{2) Из областта на историята: Пети [Отрицателно отношение към непроезодителните професии. Наченки на трудовата теория за стойността. Опит да се обясни въз основа на теорията за стойността работната заплата, поземлената рента, цената на земята и лихвата].	346—355
{3) Пети, сър Дъдли Норс, Лок	356
{4) Лок [Трактовка на рентата и лихвата от гледна точка на буржоазната теория за естественото право].	357—360
{5) Норс [Парите като капитал. Разрастването на търговията като причина за понижаване на лихвата].	361—364
{6) Бъкли за трудовата дейност като източник на богатството].	365
{7) Юм и Маси	366—370
{а) Въпросът за лихвата у Маси и Юм].	366
{б) Юм. Спадане на печалбата и лихвата във връзка с разрастването на търговията и промишлеността].	366—368
{в) Маси. Лихвата като част от печалбата. Обяснение на размера на лихвата с равнището на печалбата].	368—370
{г) Заключение].	370
{8) Прибавки към главите за физиократите].	371—373
{а) Допълнителни бележки върху „Икономическата таблица“. Погрешните предпоставки на Кене].	371—372
{б) Частично връщане на отделните физиократи към меркантилистките представи. Искането за свобода на конкуренцията у физиократите].	372—373
{в) Първоначална формулировка на невъзможността да се увеличава стойността в размяната].	373
{9) Възхвала на земевладелската аристокрация у елигона на физиократите граф дю Бюа].	374—375

[10) Полемика срещу земевладелската аристокрация от гледна точка на физиократите (анонимен английски автор)]	376—380
[11) Апологетична концепция за производителността на всички професии]	381—383
[12) Производителност на капитала. Производителен и непроизводителен труд	384—410
[а) Производителността на капитала като капиталистически израз на производителната сила на обществения труд]	384—388
[б) Производителният труд в системата на капиталистическото производство]	388—392
[в) Два съществено различни момента в размяната между капитала и труда]	392—395
[г) Специфичната потребителна стойност на производителния труд за капитала	395—398
[д) Непроизводителният труд като труд, който доставя услуги; покупката на услуги в условията на капитализма. Вулгарният възглед върху отношението между капитала и труда като размяна на услуги]	398—403
[е) Трудът на занаятчиите и селяните в капиталистическото общество]	404—406
[ж) Допълнителна характеристика на производителния труд като труд, който се овеществява в материалното богатство]	406
[з) Прояви на капитализма в областта на нематериалното производство]	407—408
[и) Проблемата за производителния труд от гледна точка на процеса на материалното производство като цяло]	408—409
[к) Транспортната промишленост като отрасъл на материалното производство. Производителният труд в транспортната промишленост]	409—410
13) Скици на плановете на I и III части на „Капиталът“]	411—413
[а) План на I част, или на I отдел, на „Капиталът“]	411
[б) План на III част, или на III отдел, на „Капиталът“]	412
[в) План на 2-а глава на III част на „Капиталът“]	412—413
<i>Бележки</i>	417—437
<i>Именен показалец</i>	438—444
<i>Указател на цитираната и споменаваната литература</i>	445—453

ИЛЮСТРАЦИИ

Първата страница от ръкописа на „Теории за принадлежната стойност“ на К. Маркс (начало на VI тетрадка на ръкописа от 1861—1863 г.)	7
Страница от ръкописа на „Теории за принадлежната стойност“ на К. Маркс с поправка на Ф. Енгелс (в края на страницата) .	15
Страница от ръкописа на К. Маркс „Теории за принадлежната стойност“ със схемата на „Икономическата таблица на Кене“	299
Читалнята на Британския музей в Лондон, където Маркс е работил над „Теории за принадлежната стойност“ (английска гравюра от средата на XIX в.)	между стр. 272—273

Преводач : Неделчо Манев
Редактор : Донка Данчева
Худож. редактор : Тотю Данов
Техн. редактор : Тодор Бъчваров
Коректор : Събка Богданова
Корица : Милка Пейкова

Дадена в произв. на 23. I. 1969 г. Подп. за печат на 25. XII. 1969 г.
Формат 65×92/16 Печ. коли 3,5) Изд. коли 3,5) Авт. коли прил. 58.
Тираж 5100 Изд. № 4353 Лит. група II
Цена 1,78 лв.

Държавен полиграфически комбинат „Дим. Благоев“